

**СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ**

Спеціальність: С4 «Психологія»

Освітньо-професійна програма: **Клінічна психологія**

Код компонента в освітній програмі: **ОК 11**

Рівень вищої освіти: **другий (магістерський)**

Форма здобуття освіти: **очна (денна)**

Рік навчання: **I**

Семестр(и): **II (весняний)**

Тип освітнього компонента: **нормативний**

Навчальний рік: **2025-2026**

Обсяг: **4 кредити ECTS (120 год.)**

Навчальні заняття: **лекції, практичні заняття, консультації**

Підсумковий контроль: **залік**

Пререквізити: **клінічна психологія, консультативна психологія, патопсихологія та психіатрія, психологія неврозів та неврозоподібних станів**

Кафедра/підрозділ: **кафедра сексології, психотерапії та медичної психології**, вул. Бажанова, 20, КНП ХОР «Харківський обласний психоневрологічний диспансер»

Керівник освітнього компонента: **Маркова Маріанна Владиславівна**,

email: mv.markova@knmu.edu.ua

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

«Реабілітаційна психологія» присвячена вивченню психологічних закономірностей процесу відновлення психічного та фізичного здоров'я людини, адаптації та інтеграції в соціальне середовище. Курс розкриває теоретичні засади й практичні підходи до медичної, соціальної, професійної та психосоціальної реабілітації, аналізує механізми психічної адаптації та дезадаптації при хворобах і інвалідності. Важливими напрямками є опанування методів психологічної діагностики, консультування та психокорекції, планування індивідуальних і групових реабілітаційних програм, а також розвиток навичок міждисциплінарної взаємодії у клінічній практиці.

МЕТА КУРСУ: сформувати у здобувачів системні знання про принципи й методи реабілітаційної психології, навчити здійснювати психологічну оцінку стану пацієнтів у процесі реабілітації, розробляти програми психологічної допомоги, розвинути уміння працювати у мультидисциплінарних командах, підтримувати гідність, автономію та якість життя клієнта.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

- пояснювати мету, завдання, принципи та напрями реабілітаційної психології;
- описувати механізми психічної адаптації та дезадаптації при хворобах і інвалідності;
- здійснювати психологічну оцінку стану пацієнтів, визначати ресурси та бар'єри відновлення;
- добирати та застосовувати валідні психодіагностичні й психокорекційні методики у реабілітаційній практиці;
- планувати та реалізовувати індивідуальні й групові програми психологічної підтримки;
- взаємодіяти з медичними, соціальними й педагогічними фахівцями у складі мультидисциплінарної команди;
- дотримуватися етичних норм і принципів професійної діяльності, сприяти розвитку самостійності та інтеграції клієнта в суспільство.

ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА**Перелік тем лекцій (20 год.):**

1. Психологічні проблеми у бенефіціарів реабілітаційного процесу в клініці.
2. Психосоціальна реабілітація як гуманітарна модель медицини.
3. Сучасний стан розвитку системи психосоціальної реабілітації у світі та Україні.
4. Психологічна реабілітація хворих при соматичних захворюваннях учасників бойових дій, переселенців.
5. Медико-психологічна та психосоціальна реабілітація хворих при психічних захворюваннях.

6. Розробка індивідуальних програм медико-психологічної реабілітації хворих при різних захворюваннях, в тому числі при ампутаціях кінцівок та протезуванні.
7. Медико–психологічні наслідки соціального стресу.
8. Соціально–стресові розлади внаслідок макросоціальних чинників.
9. Теорія копінг-стратегій у хворих, що перенесли ампутацію кінцівок.
10. Стани психічної дезадаптації у осіб, які брали участь у бойових діях.
11. Кризові стани та on-line консультування.
12. Соціально–стресові розлади внаслідок мікросоціальних чинників.

Перелік тем практичної роботи (30 год):

1. Теоретичні аспекти медико-психологічної реабілітації постраждалих осіб з інвалідністю, які втратили кінцівки внаслідок бойових дій.
2. Характеристика міжособистісних стосунків серед побратимів, груп осіб, які перенесли ампутацію.
3. Особливості роботи в групі, групова психотерапія, групова динаміка в реабілітаційному процесі.
4. Сучасний погляд на медико-психологічні проблеми допомоги постраждалим особам, які втратили кінцівки чи частково органи.
5. Медико-психологічний супровід постраждалих осіб внаслідок бойових дій та їх родин в процесі реабілітації.
6. Особливості психологічної реабілітації учасників бойових дій та цивільних осіб з проявами ПТСР та розладами адаптації.
7. Внутрішня картина хвороби в контексті психології тілесності у осіб з втратою кінцівок.
8. Феномен «фантомної реальності» при втраті кінцівок внаслідок бойових дій.
9. Вплив психоемоційних факторів на перебіг реабілітаційного процесу у пацієнтів, які втратили кінцівки.
10. Фактори, що впливають на психологічну реакцію на травматичні події. Особливості емоційних та поведінкових реакцій внаслідок ампутації кінцівок.
11. Кризові стани та їх вплив на формування суїцидальної поведінки та принципи реабілітаційних заходів.
12. Принципи медико-психологічної реабілітації осіб, які втратили кінцівки внаслідок бойових дій чи ракетних обстрілів.
13. Застосування клініко-психологічних та психофізіологічних досліджень в реабілітації при психічних та соматичних захворюваннях.

Перелік тем самостійної роботи студента (70 год.)

1. Проблеми реабілітації та ресоціалізації в сучасних умовах та глобальних викликів.
2. Застосування клініко-психологічних та психофізіологічних досліджень для оцінки ефективності лікувального впливу.
3. Протидія домашньому насильству та насильству за ознакою статі.
4. Особливості реабілітаційних заходів за віком та статтю.
5. Особливості реабілітації при неврологічних, психічних захворюваннях та онкохворих.
6. Конфлікт, як явище: сутність, динаміка, шляхи подолання.
7. Особливості виявлення та реабілітації осіб, які постраждали від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом (СНПК).
8. Особливості спілкування у родині військових та демобілізованих та вплив сімейної терапії на стабільність в сім'ї.
9. Механізми психологічного захисту у учасників реабілітації.
10. Актуальні вектори розвитку медико-психологічної реабілітації: алгоритми психодіагностики, психокорекції та психопрофілактики ускладнень та суїцидальних тенденцій після основного етапу реабілітації.

11. Діагностика дезадаптації подружньої/партнерської пари з особами, які стали інвалідами під час війни.
12. Принципи психокорекції психічних та сексуальних розладів у осіб, які перенесли ампутацію кінцівок або частини органів.
13. Подружжя та сімейна психотерапія та комунікаційний тренінг в реабілітаційному процесі.
14. Психологічна травматизація та симптоми посттравматичного стресового розладу у членів сімей та демобілізованих.
15. Травмофокусована, когнітивно-поведінкова терапія стрес-асоційованих психічних розладів.
16. Протидія професійному вигоранню у фахівців, які працюють з реабілітаційними програмами.

СРС спрямована на поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час аудиторного навчання та сприяють формуванню професійних компетентностей. Результати СРС підлягають контролю та включені до підсумкового контролю знань.

Консультації: онлайн, за попередньою реєстрацією на сторінці курсу в Системі дистанційного навчання курсу.

Методи навчання: лекції, інтерактивні дискусії, робота в малих групах, аналіз і розв'язання комунікативних ситуацій, метод кейсів, рольові ігри, моделювання професійних діалогів, тренінгові вправи з розвитку комунікативних навичок, метод самопрезентації, мозковий штурм.

ОЦІНЮВАННЯ

Поточна навчальна діяльність (ПНД). Оцінювання успішності здобувачів освіти здійснюється відповідно до Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в ХНМУ (<https://knmu.edu.ua/documents/normatyvni-dokumenty-navchalnogo-proczesu/>). Оцінка за практичне чи підсумкове заняття становить від 2 до 5 балів. Подання завдань за запізненням з неповажних причин тягне за собою зниження оцінки відповідно до відсотка запізнення в часі від часу виконання завдання. Завдання перевіряються до 24 год. Оцінки виставляються у електронний журнал. Незадовільні оцінки відпрацьовуються відповідно до Положення про порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

В кінці семестру середня оцінка за семестр конвертується у багатобальну оцінку (70 – 120 балів) відповідно до таблиці 1 Інструкції з оцінювання (див. вище). Середнє арифметичне ПНД становить **загальну навчальну діяльність (ЗНД)**.

Індивідуальні завдання (ІЗ) оцінюються до 10 балів.

Підсумковий контроль. Умовою допуску до заліку є набрання 70 балів ЗНД. Оцінка за залік становить від 50 до 80 балів.

Оцінка з дисципліни (ОД). $ОД = ЗНД + ІЗ + 3$.

Оскарження результатів підсумкового контролю проводиться у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Рекомендації щодо роботи на курсі: брати активну участь у всіх формах роботи на заняттях, присвячувати 1-2 год. щодня виконанню самостійної роботи та підготовці до занять, ставити запитання під час занять, відвідувати консультації, вчасно здавати завдання та виконувати усі форми контролю.

Відвідування занять. Відвідування лекцій є обов'язковим. Формою одягу під час офлайн-занять є білий медичний халат. При запізнення більше ніж на 5 хвилин ви можете бути не допущені до заняття. Пропущені заняття відпрацьовуються відповідно до Положення про

порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_vidprac_zaniat.pdf).

Академічна доброчесність. ХНМУ стоїть на позиціях нульової толерантності до проявів академічної недоброчесності. Будь-які порушення принципів академічної доброчесності тягнуть за собою відповідальність у встановленому в ХНМУ порядку (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

Використання електронних гаджетів та інструментів штучного інтелекту допускається лише з дозволу викладача.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами. Здобувачі з особливими освітніми потребами мають зв'язатися з викладачем задля розробки індивідуальної освітньої траєкторії.

Час відповіді викладача: 24 години.

Технічні вимоги до роботи на курсі:

- доступ до комп'ютера, ноутбука, планшета чи смартфона
- корпоративний обліковий запис Google з власним фото
- навички роботи з Google Workspace (Google Meet, Docs, Sheets, Slides, Forms) та Moodle

Технічна підтримка: АСУ (ev.shevtsov@knmu.edu.ua), Google (tehotdelknmu@gmail.com), Moodle (al.korol@knmu.edu.ua)

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Павлик Н. В. Психологічний супровід військовослужбовців, спрямований на психологічну реабілітацію постстресових психічних розладів : метод. посіб. – Київ, 2020. – 92 с.

2. Алієва Т. А. Основи медичної психології. порушення емоційної сфери / Т. А. Алієва // Навчальний посібник для самостійної роботи. – Х. : ХМАПО, 2020. – 53 с.

3. Бойко М.І., Білобровка Р.І., Кришталь Є.В. Сексологія та сексопатологія : підручник / Вінниця : Нова Книга, 2023. – 304с.

4. Возніцина К., Дем'янчук О., Заседа Ю. Любись. Посібник з інтимності та сексуальності для жінок-військових та ветеранок. Фонд Східна Європа, 2024. - 95с.

5. Групова психотерапія / Романова І. В., Сарвір І. М. та інш. // Навчальний посібник для самостійної роботи, Х. ХМАПО, 2017 – 41 с.

6. Кришталь Т. В. Психокорекція емоційних та поведінкових розладів у осіб, які вчиняють агресивні та насильницькі дії. / Т. В. Кришталь // Навчальний посібник для самостійної роботи. – Х. : ХМАПО, 2020. – 46 с.

Зав. кафедри сексології, психотерапії
та медичної психології

Маріанна МАРКОВА